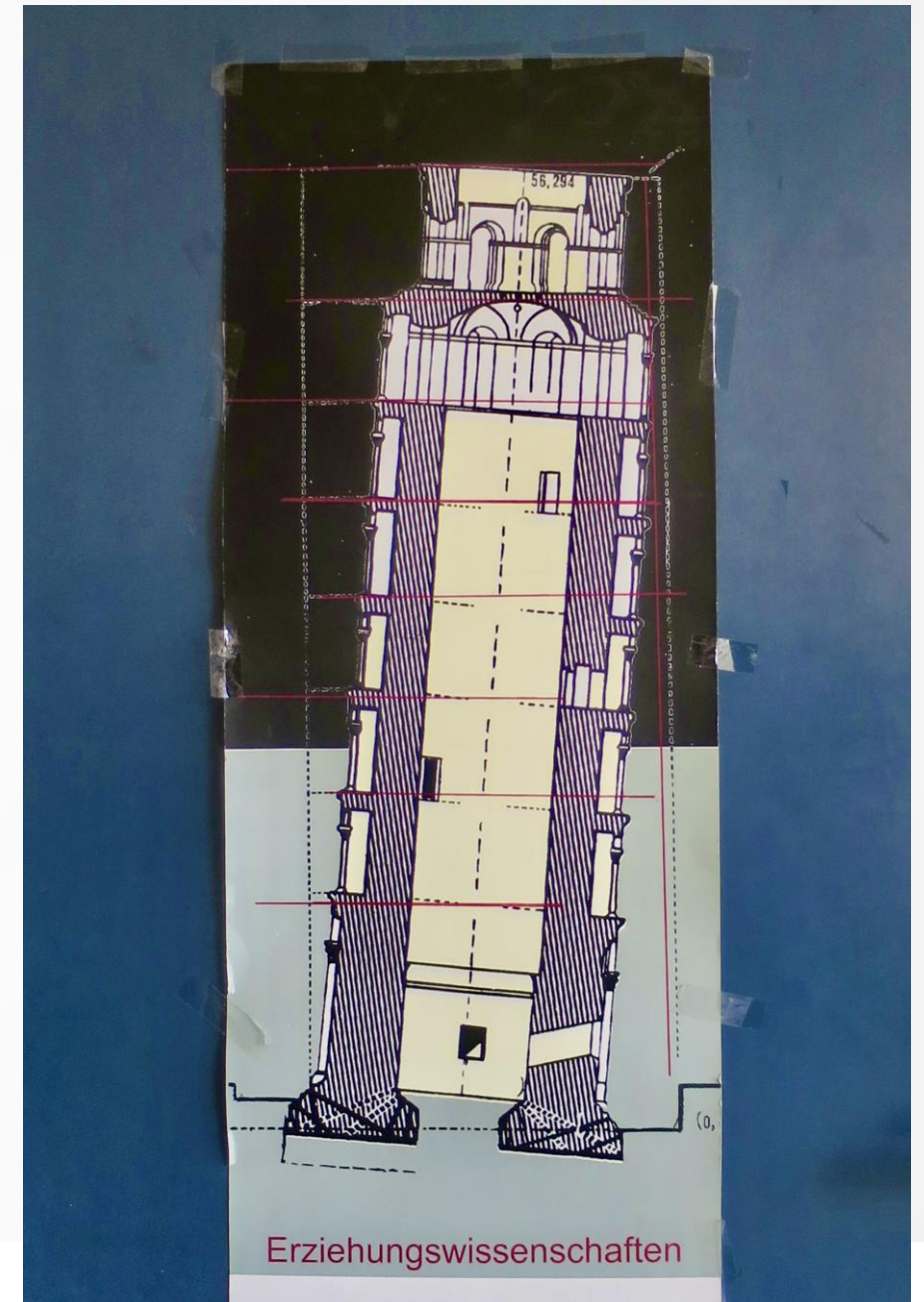

DEN PEDAGOGISKA VETENSKAPENS MÖJLIGHETER OCH BEGRÄNSNINGAR

Rundabordssamtal vid Utbildningsstyrlesen
18.04.2024

Birgit Schaffar-Kronqvist
Docent vid Helsingfors Universitet

HUVUDARGUMENT

I pedagogiska frågor kan vetenskapen vara till hjälp, men pedagogiska frågor kan inte lösas med vetenskapens hjälp alena.

Argument steg för steg:

- Varför vetenskapen? Möjligheter och förhoppningar
- Vetenskapens begränsningar
 - Vad är fakta?
 - Vad är relevant?
- Vilken plats kan/ska vetenskapen ha i pedagogiska frågor?

VARFÖR VETENSKAP?

Modernitet, upplysning

- Mot kyrkliga kunskapsanspråk (reformation på 1500-talet)
- Mot adelns makt genom födelse (franska revolutionen mot slutet av 1700talet)
- Det offentliga rummet: gemensam politisk fråga vart människan är på väg

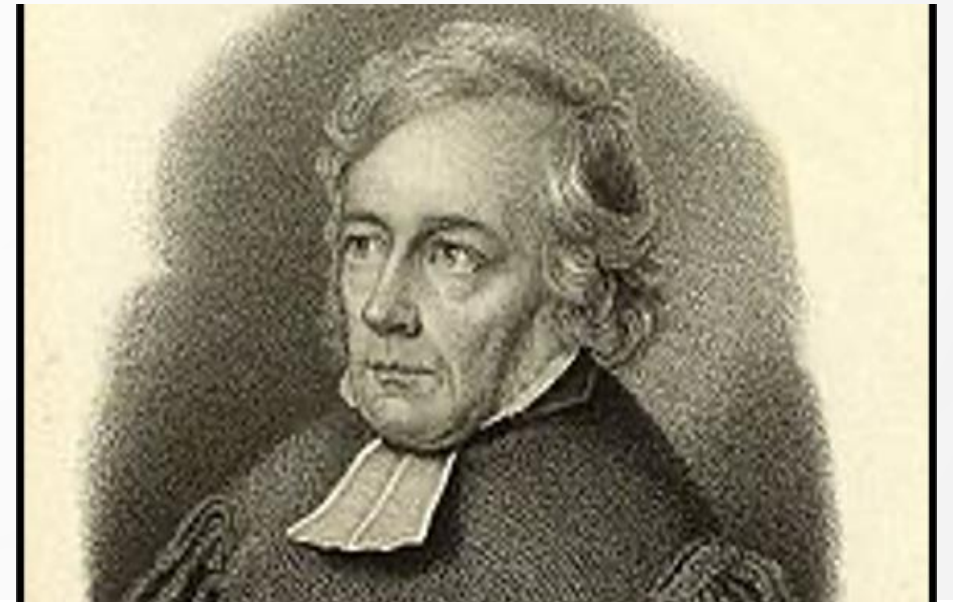

VARFÖR VETENSKAP?

Erkenntnis (kunskap, insikt)

kan avgöra i en konflikt (Schleiermacher 1820/21)

- Mot oreflekterat pedagogiskt handlande
 - Immanuel Kant
 - Johan Friedrich Herbart
 - Friedrich Schleiermacher
- Förnuft och systematik i tänkandet ska leda till insikt och sanning

VETENSKAP FÖR ATT ...

- Befria människan och mänskligheten från maktmissbruk
- Främja mänskligheten genom sann kunskap (inte vidskeplighet, inte blott traditioner)
- Strävan efter sanning, godhet och skönhet (bildningsideal, jfr. Ip 2014, s. 11)

VETENSKAPENS BEGRÄNSNINGAR DEL I

VAD ÄR FAKTA?

- Vetenskapliga metoder och resultat sträver efter neutralitet, objektivitet
- Vidspredd idé: Vetenskapliga resultat bygger på empirisk data
 - Vem samlar in data?
 - Hur samlas data in?
 - Hur analyseras data?

VETENSKAPENS BEGRÄNSNINGAR DEL I VAD ÄR FAKTA?

- Data finns inte liggande omkring oss, väntande att bli inhämtad.
- Det finns ett visst spelrum av vad som uppmärksammas, hur något beskrivs och vad som ingår i forskningsdata
- Det finns ett visst spelrum för tolkning.
- MEN: Varken beskrivningar av situationer (data) eller tolkningar av datamaterialet är godtyckliga!

PEDAGOGIK ÄR EN KOMPLEX VETENSKAP

- Relevant data om livlöst material (fysik, kemi)
- Relevant data om levande organismer (biologi)
- Relevant data om levande organismer som interagerar med varandra
 - Fokus på den sociala interaktionen (sociologi, politikvetenskap, ekonomi, etnologi etc.)
 - Fokus på inre upplevelser i levande människor (psykologi)

PEDAGOGIK ÄR EN KOMPLEX VETENSKAP

- Relevant data om livlöst material (fysik, kemi)
- Relevant data om levande organismer (biologi)
- Relevant data om levande organismer som interagerar med varandra
 - Fokus på den sociala interaktionen (sociologi, politikvetenskap, ekonomi, etnologi etc.)
 - Fokus på inre upplevelser i människor (psykologi)
- Pedagogiska frågor:
 - är i behov av relevant data om alla dessa aspekter
 - inkl. fokus på utvecklingen av människan, dynamiskt fenomen i ständig förändring
 - inkl. fokus på en förbättring av individen och sociala gemenskapen, dvs. etisk/politisk perspektiv

VETENSKAPENS BEGRÄNSNINGAR DEL II

VAD ÄR RELEVANT?

- Alla vetenskapliga undersökningar bygger på val med tanke på
 - Forskningsfråga
 - Metod för datainsamling
 - Analysmetod
 - Resultatredovisning
- Alla steg av forskningsprocessen tar ställning till frågan:
 - Vad är mer eller mindre relevant?

VETENSKAPENS BEGRÄNSNINGAR DEL II

VAD ÄR RELEVANT?

- Vad är mer eller mindre relevant?
 - Empiriska metoder kan inte svara på denna fråga.
 - Politisk, etisk, existentiell fråga
 - Exempel: politisk inblanding i FA-utlysning (nov 23)
 - HBL-notis om en ekonomiprofessor som läste tre metastudier om hur känslan av utslagning kan minskas bland unga män (våren 24)

VETENSKAPENS BEGRÄNSNINGAR DEL II

VAD ÄR RELEVANT?

- Vad är mer eller mindre relevant?
 - Empiriska metoder kan inte svara på denna fråga.
 - Politisk, etisk, existentiell fråga
 - Vem bestämmer, hur?
 - Vem lyssnar man på?
 - Vems röst förbli tyst?

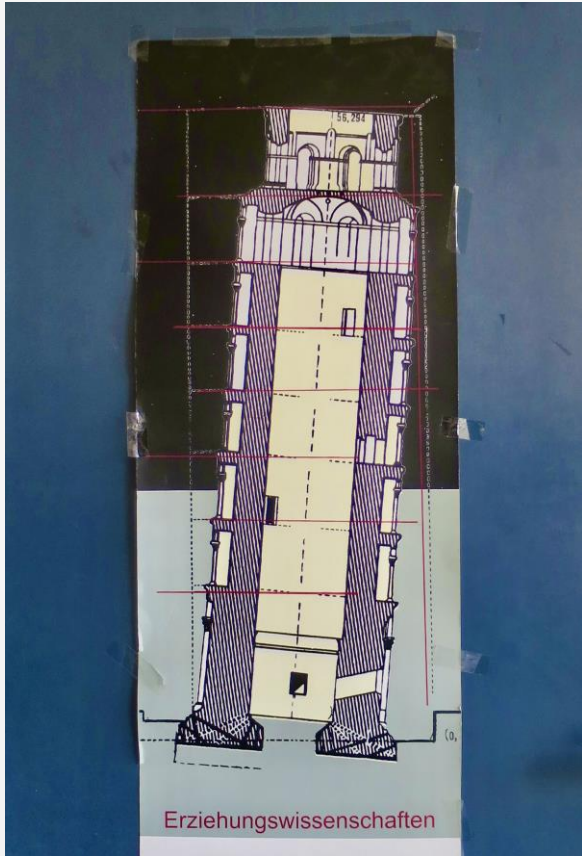

VETENSKAPENS BEGRÄNSNINGAR

- Empiriskt datamaterial är resultat av en tolkningsprocess
 - Siffror speglar inte "verkligheten" och talar inte för sig själv
 - Tolkningen av data och resultat är dock inte godtycklig
- Forskningens fokus är resultat av diskursiva val
 - Bygger på argumentativt avvägande, på omdömen
- Pedagogiska frågor kan inte enbart svaras på med hjälp av empiriska metoder
 - Idén om vetenskap som ett empiriskt tillvägagångssätt måste ifrågasättas och vidgas
- Vetenskap är en verksamhet som görs av människor för människor.

VILKEN PLATS KAN OCH SKA VETENSKAPEN HA I PEDAGOGISKA FRÅGOR?

- Pedagogiska frågor är diskursiva, kräver individuella och kollektiva omdömen.
- Vetenskapen kan vara till hjälp, men pedagogiska frågor kan inte lösas med vetenskapens hjälp alena.
- Vetenskapliga resultat stöder vår systematiska och förnuftiga strävan efter insikt och sanning.
- Vetenskap och experter stöder, men kan inte ge avgörande svar.

LITTERATUR I URVAL

Adorno, Theodor W. and Horkheimer, Max (1944/1979). *Dialectic of enlightenment*. London: Verso.

Amaral, Marcelo Parreira do; Steiner-Khamsi, Gita; Thompson, Christiane (2019). *Researching the Global Education Industry: Commodification, the Market and Business Involvement*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Bornemark, Jonna. (2018). *Det omätbaras renässans: En uppgörelse med pedanternas världsherravälde*. (Stockholm: Volante).

Gorur, Radhika (2016). Seeing like PISA: A cautionary tale about the performativity of international assessments. I: *European Educational Research Journal*, 15(5), 598–616. <https://doi.org/10.1177/1474904116658299>

Gorur, Radhika (2018). Standards. Normative, Interpretative and Performative. I: Lindblad, Pettersson, Popkewitz (eds.) *Education by Numbers and the Making of Society: the Expertise of International Assessments*. New York, NY: Routledge, s. 92-109.

Horlacher, Rebecca (2016). *The educated subject and the German concept of Bildung. A comparative cultural history*. New York: Routledge.

Klafki, Wolfgang (1985/1999). The Significance of Classical Theories of Bildung for a Contemporary Concept of Allgemeinbildung. I: Westbury, Ian; Hopmann, Stefan; Riquarts, Knut (red.) *Teaching As A Reflective Practice: The German Didaktik Tradition. Studies in Curriculum Theory Series*, s.85-107.

Lévinas, Emmanuel (1957/1987). Philosophy and the idea of infinity. I: Lévinas, E. *Collected Philosophical Papers*. Translated by Alphonso Lingis. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers.

Liedman, Sven-Eric (2013). Sancta Æmulation "Den heliga tävnlingslusten". Om kvantiteternas roll i historiskt perspektiv. I: Strannegård, Lars et al (red) (2013). *Den omätbara kvaliteten*. Lund: Studentlitteratur, s. 26-40.

Lindblad, Sverker; Pettersson, Daniel; Popkewitz, Thomas S. (2018). *Education by the Numbers and the Making of Society. The Expertise of International Assessments*. New York, NY: Routledge.

Mertanen, Katariina; Vainio, Saara; Brunila, Kristiina (2022). Educating for the future? Mapping the emerging lines of precision education governance. *Policy Futures in Education*, 20(6), 731–744. <https://doi.org/10.1177/14782103211049914>

Schaffar, Birgit (2021). Bildning som etisk fråga och dialog. I: *Människans allsidiga utveckling: Essäer om bildningens betydelser i tjugoförsta århundradet*, (red.) Jonas Ahlskog. Helsingfors: Svenska folkskolans vänner, s. 94-107.

Williamson, Ben; Piattoeva, Nelli (2019). Objectivity as Standardization in data-scientific education policy, technology and governance. I: *Learning, Media and Technology*. 44:1, 64-76. <https://doi.org/10.1080/17439884.2018.1556215>